

TEEKENEN DES TIJDS

*Tweemaandelijksch tijdschrift in vrijzinnig
godsdienstigen geest, (1899-1919)**

Inleiding

'Het blijkt mij, wat ik niet wist, dat onder de redactie van Tiele, van 1857-1859 bestaan heeft een godsdienstig weekblad, met denzelfden titel dien ook ons tijdschrift heeft, 'Teeken en des Tijds'. Kan iemand ook nadere bijzonderheden van deze eerste 'Teeken en des Tijds' mededelen?'¹

Het is niet overgeleverd of A. Rutgers van der Loeff Azn., hervormd predikant te 's-Hertogenbosch, of zijn collega's de mederedactie-leden C.J. Niemeyer uit Bolsward en G.J. Paré uit Leeuwarden ooit een antwoord op deze vraag hebben gekregen.² Een feit is wel dat het tweede *Teeken en des Tijds* een langer leven beschoren bleef dan zijn voorganger. Het bestond nl. van 1899-1919.

In het eerste nummer beschreef de redactie in een drietal bladzijden haar uitgangspunten. Die kwamen – samengevat – op het volgende neer. Beoogd werd de uitgave van een, op de beginselen van het vrijzinnige godsdienstige leven berustend, populair-wetenschappelijk tijdschrift, dat in algemene zin de verhouding tussen het (vrijzinnige) godsdienstige bewustzijn en de maatschappelijke en culturele ontwikkelingen zou behandelen. Dat het tijdschrift ook nog een andere functie moest hebben kwam ruim een jaar later naar voren. Toen schreef Niemeyer nl. dat het, zij het met een enigszins gewijzigd karakter, de plaats moest innemen van de ter ziele gegane tijdschriften *Bibliotheek van Moderne Theologie en Letterkunde* en het *Bijblad van de Hervorming*.³

In deze bijdrage wordt nagegaan hoe – ruim genomen – de redactie haar denkbeelden trachtte te verwoorden. M.a.w. kwamen inhoud en strekking van de opgenomen artikelen overeen met het door de redactie geformuleerde beleid? De beantwoording van

Dr. D. Jansen
(Heemstrasingel 24, 9062
GG Oenkerk) oud-docent
theologie aan de Noorde-
lijke Leergangen te
Leeuwarden.

*) drs. A.P. van Nienes,
secretaris van de vvh,
afdeling Leeuwarden, zeg ik
hartelijk dank voor een
aantal opmerkingen bij een
eerdere versie van dit
artikel.

1. A. Rutgers van der Loeff
Azn. 'Kroniek'. In: *TdT*,
4(1902)151-170, 157 nt. 1
C.P. Tiele (1830-1902),
aanvankelijk Remonstrants
predikant. Op 43-jarige
leeftijd hoogleraar aan het
seminarie van de Remon-
strantse broederschap te
Leiden. Vervolgens ook
hoogleraar aan de Leidse
universiteit. Eén van de
voormannen van de Leidse
School van moderne
theologen. Voor zijn *De
Teeken en des Tijds*: E.H.
Cossee, 'Zoo wij iets
sloopen, het is niet de
godsdienst. Cornelis Petrus
Tiele (1830-1902) als
apologeet van het moder-
nisme'. In: D.Th. Kuiper
(red.) *Jaarboek voor de
Geschiedenis van het
Nederlands Protestantisme
na 1800*. 1(1993)17-33.
I.h.b. 28 e.v.

2. Van der Loeff (1865-
1927) was predikant te Kerk
Avezaath 1892, 's-Herto-
genbosch 1897, Beverwijk